

Buletini i Austria Praemix

Kategoria: Të imta

Përmbajtja:

DELET:PYETJE & PËRGJIGJE..... 3

DHITË: FURNIZIMI ME MINERALE..... 5

QUMËSHTI I TË IMTAVE..... 7

TË USHQYERIT E DHIVE TË QUMËSHTIT 8

TË USHQYERIT ME FAZA TEK QENGJAT E MAJMËRISË – NDIKIMI I BURIMIT TË PROTEINAVE.....10

DRITA ËSHTË JETË.....12

Delet: Pyetje & përgjigje

Përpunuar nga Jon Zeneli

Në çfarë moshe mund të ushqehen qengjat me silazh?

Deri në pesë javë, qengjat konsumojnë vetëm qumështin e nënës së tyre. Kështu ndodh edhe me qengjat e rritur pa nënë, pavarësisht nëse marrin qumësht zëvendësues, qumësht lope apo dhie. Nga java e gjashtë e në vazhdim, qengjat fillojnë ngadalë me ushqim më të avancuar si sanë, silazh ose bar. Të ushqyerit në koritë është më i preferuar sesa të ushqyerit në dysheme. Sasia varet nga sasia e qumështit të konsumuar: Nëse nëna ka prodhim të lartë qumështi ose konsum të mjaftueshëm qumështi zëvendësues, qengjat nuk hanë pothuajse asnjë ushqim tjetër. Nga mosha dy muajshe, kur prodhimi i qumështit të nënës ulet, qengjat ushqehen më shumë me ushqim të fortë, si p.sh. silazhi i misrit dhe/ose barit. Cilësia është shumë e rëndësishme.

Sasia e konsumuar varet nga përbërja e racionit. Sa më pak koncentrat të ketë racioni, aq më shumë silazh dhe sanë do të konsumojnë qengjat. Shtesat ditore do të jenë më të ulëta nëse ofrohet ushqim më pak i koncentruar. Një qengj me peshë të gjallë prej 30 kg konsumon rreth 1.2 kg lëndë të thatë, ndërsa një qengj me peshë 40 kg konsumon rreth 1.5 kg. Sa më i koncentruar të jetë racioni, aq më shumë konsumohet dhe aq më e lartë është performanca e kafshëve. Me rritjen e moshës së qengjave për mbarështim duhet të reduktohet sasia e ushqimit koncentrat, në mënyrë që ata të konsumojnë më shumë ushqime të papërpunuara (silazh, sanë, kullota).

Çfarë është toksikoza e barsmërisë?

Gjatë muajit të fundit para se të lindin, qengjat dyfishojnë peshën e tyre, prandaj nëna ka një kërkesë shumë të lartë për energji, veçanërisht me racat e mishit. Nëse ushqimi është i pamjaftueshëm në këtë kohë, nëna është e detyruar të reduktojë rezervat e veta. Kjo pengon metabolizmin, duke dëmtuar mëlçinë dhe organet e tjera, përfshirë edhe trurin. Simptomat janë: ngecje prapa tufës, ecje e paqëndrueshme, qëndrim më shumë shtrirë, konsum më i vogël i ushqimit, lodhje, kërcitje dhëmbësh, frymëmarrja ka erë frutash dhe shpesh si urinë. Në fillim kafshët mund ngrihen, por pas tre deri në katër ditë ato përkeqësohen, deri në ngordhje. Pavarësisht trajtimit, shkalla e ngordhjes në këto raste është rreth 40%.

Në tremujorin e fundit të barsmërisë, vlerësoni rregullisht gjendjen e trupit dhe kërkoni për shenja parazitësh, probleme me thundrat ose dhëmbët. Sëmundjet që konsumojnë energji duhet të shmangen me çdo kusht gjatë kësaj periudhe. Gjëja më e rëndësishme është të ushqyerit sipas nevojave: në dy muajt e fundit të barsmërisë, ofrohet vetëm ushqim bazë cilësor, plus rreth 100 g ushqim të koncentruar në ditë në dy doza.

”

Për më shumë informacion:

Austria Praemix shpk

Tel: +355 (0)68 402 6311

e-mail: agri@ap.com.al

website: www.ap.com.al

DHITË: FURNIZIMI ME MINERALE

Përpunuar nga Jon Zeneli

Besimi është i mirë, kontrolli është akoma më i mirë

Për delet dhe dhitë furnizimi i duhur me minerale është një temë e nxehtë. Edhe pse dhitë ushqehen me ushqim me përmbajtje minerale, ka një mungesë të lëndëve minerale.

Prej kohësh dihet se dhitë kërkojnë një përzierje mineralesh pak më të ndryshme se delet dhe lopët.

Fermerët e dhive e dinë se dhitë kanë një kërkesë më të lartë për bakër, por në rastin e deleve rritja e marrjes së bakrit mund të çojë deri në ngordhjen e tyre. Kompanitë e ushqimit ende shesin përzierje minerale, që supozohet se janë të përshtatshme për delet dhe dhitë, gjë që është e vërtetë vetëm në një masë të caktuar.

Dhitë që përdoren për prodhimin intensiv të qumështit dhe mbahen vetëm në stalla kanë kërkesa të ndryshme për minerale krahasuar me dhitë që përdoren për prodhimin e lëshit ose mishit. Përzierja e duhur minerale varet nga mënyra e përdorimit dhe lloji i ushqimit.

Mineralet dhe vitaminat luajnë një rol të madh në rritjen e ripërtypësve të vegjël. Nga kjo ndikohen shëndeti i thundrave, riprodhimi, performanca e prodhimit dhe sistemi imunitar. Mineralet ndahen në makro dhe mikro minerale ose elementë gjurmë, në varësi të sasive që u nevojiten kafshëve. Makromineralet përfshijnë kalcium, fosfor, natrium, klor, kalium, magnez dhe squfur. Mikromineralet janë kobalti, bakri, jodi, hekuri, mangani, seleniumi dhe zinku. Mineralet gjenden kryesisht në ushqim. Përqendrimi varet nga disa faktorë, si speciet e bimëve, faza e rritjes së bimëve, pH dhe pjelloria e tokës, stina, vendndodhja gjeografike, klima, menaxhimi i kullotave dhe ndikimet e motit.

Disa ekspertë kanë vënë në dukje se blloqet e kripës minerale të disponueshme në treg janë të padobishme, sepse shpesh ato nuk përmbajnë aq minerale sa realisht janë të nevojshme. Studimet e mëtejshme kanë treguar se boluset e ndryshme minerale (mineral bolus) jo gjithmonë funksionojnë në mënyrë efektive. Nekropsitë e dhive të ngordhura treguan se bolusi mund të jetë i veshur me kalcium, i cili parandalon lëshimin e përmbajtjes.

Nëse përdoren vetëm blloqet e kripës minerale ose boluset minerale, për efektivitetin e tyre duhet të bëhet një test gjaku ose organi. Plotësimi i mineraleve në ferma bazuar në analizat e tokës sugjerohet si metoda më ekonomike për zgjidhjen e problemeve, sepse në tokat me sasi të ulëta mineralesh ka më shumë kuptim rimineralizimi i tyre sesa mbiplehërimi i tyre.

Mungesa e fosforit pavarësisht ushqimit mineral

Në një fermë të marrë në studim me 21 dhi të racës Saanen për prodhimin e qumështit, kafshët kishin një gëzof pa shkëlqim dhe disa zona pa qime. Pasi u përjashtuan ekto- dhe endoparazitët si dhe ndryshimi sezonal i gëzofit, ushqimi mineral u ndryshua. Sipas fermerit, ushqimi mineral i përdorur deri më tani është përshtatur saktësisht me nevojat e dhive. Vëmendje iu kushtua konsumit dhe racionit ushqimor. Dhitë konsumonin vetëm sanën, prerje e parë dhe e dytë dhe një pjesë të vogël të ushqimit të koncentruar në mënyrë që të pranonin më mirë ushqimin mineral. Duke qenë se disa javë nuk pati asnjë përmirësim vizual në gëzofin e tyre, u krye një kontroll për tre dhi. Gjatë ekzaminimit në të tre dhitë u konstatua një mungesë e madhe e fosforit. Për më tepër, kaliumi, zinku dhe bakri ishin në kufirin më të ulët të referencës.

Pas ekzaminimit ushqimi mineral u ndryshua përsëri. U dakortësua se deri në fillimin e kullotjes do të përdorej një ushqim mineral për lopë, sepse ka një përmbajtje më të lartë bakri. Për të luftuar mungesën e fosforit, thjesht jepeni dhive pak më shumë ushqim me drithëra.

Në pranverë dhe verë, dhitë që janë ushqyer ose kullotur zakonisht kanë më pak probleme me furnizimin e tyre me minerale, me kusht që të kenë akses në kullota të ndryshme dhe zona me shkurre.

Mineralet e rëndësishme për dhinë

Kalciumi: Komponenti kryesor i kockave, sistemit nervor dhe muskolor, zemrës dhe funksionimit të koagulimit të gjakut. **Në rast mungese:** inflamacion i kyçeve, çrregullim i metabolizmit të kockave, muskuj të dobët, dhëmbë problematikë, ethe qumështi dhe gjendje e keqe e shëndetit të përgjithshëm.

Magnezi: metabolizmi i kockave, muskujt dhe sistemi nervor. **Në rast mungese:** tetania, mastiti, çrregullime të metabolizmit të kockave, inflamacion i kyçeve dhe acetoneia.

Kobalt: metabolizmi i kockave dhe formimi i gjakut. **Në rast munge:** humbja e oreksit, mirëqenia e përgjithshme e dobët, kruajtje, lodhje dhe ngordhje pas disa ditësh.

Bakri: Shëndeti i organeve, sistemi imunitar, formimi i gjakut dhe mbrojtja e endoparazitëve.

Në rast mungese: krimba, panaritium/çalim, infektim i buzëve, cilësi e dobët e leshit, anemi dhe shërim jo i shpejtë i plagëve; ndjeshmëri e përgjithshme ndaj sëmundjeve.

Jodi: Funksioni i tiroides. **Në rast mungese:** enjtje e gjëndrës tiroide, zvogëlim i rritjes dhe performancës, mirëqenia e keqe e përgjithshme dhe reduktim i fertilitetit.

Hekuri: formimi i gjakut dhe mirëqenia. **Në rast mungese:** anemi.

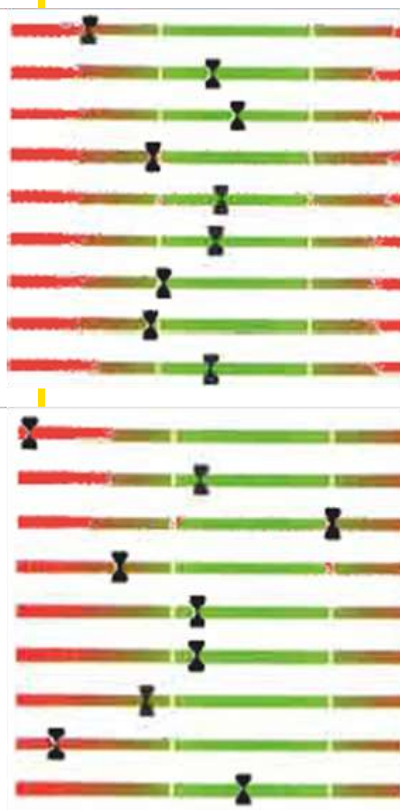
Fosfori: Metabolizmi i kockave, ndërvepron me kalciumin dhe magnezin.

Mungesa e selenit: sëmundje e muskujve të bardhë, distrofi muskulare, fertilitet i dobët, rritje e reduktuar.

Teprica e selenit: fetuse të keqformuara ose të helmuara.

Zinku: fertiliteti, sistemi imunitar dhe cilësia e leshit.

Fosf.-inorg	PHO	1.30 mmol/l	1.61-2.26
Kalciumi	PHO	2.40 mmol/l	2.2-2.8
Magnezi	PHO	0.90 mmol/l	0.8-1.0
Kaliumi	PHO	4.40 mmol/l	4.5-6.5
Natriumi	PHO	144.00 mmol/l	135-157
Hekuri	PHO	23.10 µmol/l	16-35
Zinku	PHO	10.80 µmol/l	10.7-19.9
Bakri	PHO	15.00 µmol/l	16.0-32.0
Selenium	AAS	95.40 µg/l	62-158
Fosf.-inorg	PHO	1.00 mmol/l	1.61-2.26
Kalciumi	PHO	2.30 mmol/l	2.2 - 2.8
Magnezi	PHO	1.00 mmol/l	0.8-1.0
Kaliumi	POT	3.80 mmol/l	4.5-6.5
Natriumi	POT	138.00 mmol/l	135 - 157
Hekuri	PHO	18.50 µmol/l	16-35
Zinku	PHO	9.20 µmol/l	10.7-19.9
Bakri	PHO	3.90 µmol/l	16.0-32.0
Selenium	MS	104.00 µg/l	62-158

Testi i gjakut i një dhie për të kontrolluar mineralet. Dhia ka një mungesë të konsiderueshme të fosforit dhe një mungesë të lehtë të kaliumit dhe bakrit.

Testi i gjakut në një dhi tjetër nga e njëjta tufë. Mungesat e konsiderueshme të fosforit dhe bakrit, këtu ishin gjithashtu të dukshme një mungesë e lehtë e kaliumit dhe zinkut

Për më shumë informacion:

Austria Praemix shpk

Tel: +355 (0)68 402 6311

e-mail: agri@ap.com.al

website: www.ap.com.al

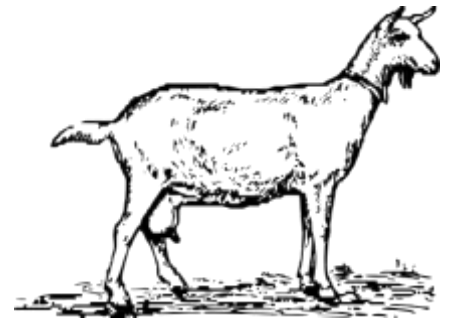
QUMËSHTI I TË IMTAVE

Përpunuar nga Kristian Maka

Pse qumështi i deleve dhe i dhive tolerohet nga ata që janë alergjikë ndaj qumështit të lopës? A mundet që njerëzit intolerantë ndaj laktozës ta pranojnë qumështin e deleve dhe të dhive?

Në rastin e alergjisë ndaj qumështit të lopës (simptoma si: skuqje e lëkurës dhe kruajtje), lind pyetja se për cilin përbërës proteinik të qumështit është alergjik njeriu.

Kazeina është një lloj proteine që gjendet në qumësht, e cila është përgjegjëse për ngjyrën e tij të bardhë. Llojet e ndryshme të qumështit kanë lloje të ndryshme të kazeinës dhe proteina të tjera si hirra, në sasi të ndryshme. Organizmi ynë është shpesh më tolerant ndaj qumështit të deleve, buallit, dhive ose ndaj qumështit A2. Megjithatë, nuk ka ndonjë studim për këtë. Ka ndryshim nga alergjitë më të zakonshme ndaj proteinës së hirrës. Qumështi i dhive dhe i deleve zakonisht tolerohet mirë në rastin e një alergjie të tillë ndaj qumështit të lopës. Intoleranca ndaj laktozës nuk është një alergji, por një mungesë enzime, që do të thotë se sheqeri i qumështit (laktoza) nuk mund të shpërbëhet. Ndodh më shpesh me kalimin e moshës dhe irriton zorrët. Laktoza është e njëjtë në të gjitha llojet e qumështit, kështu që qumështi i dhisë dhe deles është po aq i papërshtatshëm për njerëzit intolerantë ndaj laktozës. Produktet e qumështit me aciditet të lartë (p.sh. kosi) ose djathi i fortë i pjekur zakonisht mund të shijohen pa simptoma. Nëse nuk është e qartë pse qumështi i lopës nuk tolerohet, duhet - në rastin e simptomave të rënda nën mbikëqyrjen mjekësore - të provohet nëse qumështi i deleve ose i dhive (ose produktet e acidifikuara prej tyre) tolerohen.

Për më shumë informacion:

Austria Praemix shpk

Tel: +355 (0)68 402 6311

e-mail: agri@ap.com.al

website: www.ap.com.al

TË USHQYERIT E DHIVE TË QUMËSHTIT

Përpunuar nga Kristian Maka

Në krahasim me vëgjin dhe delen, dhia dallon në sjelljen e të ushqyerit nga disa veçori.

- Marrja e shpeshtë e ushqimit me kohë të të ushqyerit në mëngjes dhe herët pasdite.
- Sjellja selektive e të ushqyerit, si p.sh. preferenca për gjethet mbi kërcellin dhe me pak fibra mbi ushqimin me shume fibra. Pasoja e kësaj sjelljeje është se vlera ushqyese e ushqimit të konsumuar është 5 - 20% më e lartë se ajo e ushqimit të ofruar, në varësi të përbërjes së racionit. Kjo vlen kur një mbetje ditore e ushqimit prej 10% për silazh dhe përafërsisht 15-20% foragjere të gjelbra tolerohet për të arritur marrjen maksimale të foragjereve.
- Niveli i konsumit të ushqimit përcaktohet nga 3 variabla:

1. Ushqimi (Lloji, cilësia, shija)
2. Kafsha (mosha, pesha, performanca)
3. Mjedisi (teknika të të ushqyerit, strehimi)

- Kërkesat për ujë të dhisë janë rreth 3,5 litra për kg lëndë ushqimore të thatë të konsumuar (2-3,5 kg në ditë).

Furnizimi ditor i lëndëve ushqyese dhe mineraleve duhet të garantojë një mbulim të ekuilibruar të kërkesave në të gjitha fazat e prodhimit.

Të ushqyerit gjatë një cikli prodhimi

Të ushqyerit e dhive të qumështit ndahet në 3 seksione:

A) Para-ushqyerja (muaji i 4-t dhe 5-tëi shtatzanisë)
Ndërsa fetusit rritet, vëllimi i rumenit zvogëlohet, gjë që redukton kapacitetin për marrjen e ushqimit.

Përveç ushqimit bazë të pasur me proteina, si sanë, silazh me bar, livadhe, kullota, përqendrimi i lëndëve ushqyese përmirësohet ndjeshëm duke ushqyer 0,2 deri në 0,3 kg ushqim të koncentruar të pasur me energji (shih përzierjen e ushqimit për laktacion) në javët e fundit të shtatzanisë.

Furnizimi me ushqime të papërpunuara është veçanërisht i rëndësishëm në këtë fazë të të ushqyerit, sepse përmirëson gjithashtu shëndetin e kafshëve në fillim të laktacionit.

Furnizimi me minerale mund të bëhet nëpërmjet gurëve lëpirës prej minerali. Vëmendje e veçantë duhet t'i kushtohet furnizimit të natriumit nëpërmjet gurëve lëpirës prej kripe.

B) Të ushqyerit deri në fillimin e laktacionit (= keci deri dhe duke përfshirë muajin e dytë të laktacionit)

Me fillimin e prodhimit të qumështit, tani është e nevojshme një furnizim i lartë me lëndë ushqyese dhe minerale. Edhe nëse përqendrimi i lëndëve ushqyese përmirësohet nga një koncentrat i shtuar i ushqimit, rezervat e yndyrës dhe proteinave që janë krijuar gjatë shtatzanisë nevojiten ende si rezerva në fillim të laktacionit. Për të mbajtur sa më të vogël deficitin e lëndëve ushqyese, duhet të ushqehet një sasi korresponduese e ushqimit të koncentruar.

Si pikë referimi vlen:

Prodhi i qumështit të një dhie 60 deri në 70 kg:
përafërsisht 3 kg qumësht - 0,4 kg ushqim i koncentruar

4 kg qumësht - 0,8 kg ushqim i koncentruar

5 kg qumësht - 1,0 kg ushqim i koncentruar

6 kg qumësht - 1,2 kg ushqim i koncentruar

Foragjere të pasura me proteina	si kompensim
- (livadhe, kullota, bar)	të pasura me energji
- (silazh bari, sanë)	
ushqim i koncentruar	

Foragjere të pasura me energji	si kompensim
- sanë, panxhar, foragjere	të pasura me proteina
- sanë, kashtë, silazh misri	
ushqim i koncentruar	

P.sh.

20 % prerje të thata ,10 % bathë/bizelet

25 % Misër/Gruri, 30 % Elb

12 % Tërshëra

3 % ushqim mineral (me përmbajtje të ulët bakri) 100%

40 % bizele ose 20 % miell soje 44 + 20 % Elb

20 % prerje të thata 15 % bathët /bizelet

21 % Elb , Tërshëra

4 % ushqim mineral (me përmbajtje të ulët bakri) 100%

Shembuj racioni për një performancë prej 4 - 5 kg			
3 - 5 kg panxhari foragjer	3 - 4 kg silazh bari (35-40		
1 - 1,5 kg sanë	lëndë e thatë, 1 - 1,5 kg sanë)		
1 kg ushqim i koncentruar i	1,2 kg ushqim i koncentruar i		
pasur me proteina	pasur me energji 3 - 4 kg		
5 - 7 kg bar 0,5 - 1 kg sanë	silazh misri		
1 kg ushqim i përqendruar	1 - 1,5 kg sanë		

Normat standarde për dhinë

Kërkesat standarde	Konsumi i lëndës së	XP g	NEL MJ	Ca g	P g	Na g	Mg g
Mirëmbajtje	1,5	104	5,2	3,5	3,0	1,0	1,0
Muaji i 4 dhe 5 i	1,4	170	8,5	9,5	5,0	1,5	1,5
2 kg qumësht	2,2	212	11,0	11,0	6,0	1,8	2,0
Vitamina A	50001 E			Zink	50		
Vitamina D	500 i.E.	kafshë & ditë		Bakri	10 mg për kg lëndë të thatë		
Vitamina E	65 mg			Selen	0,12		

Shembuj racionesh për dhinë gjatë të të ushqyerit në dimër

Faza e performancës	4. i shtatzanisë		Me gji	
Racioni në kg	1.	II	1.	II
Sanë e mirë	1,4.	-	1,6.	-
Sanë mesatare	-	1,2.	-	1,3.
Ushqim i koncentruar (16-18 %/3)	0,25.	0,5.	0,5.	0,75
Ushqim i koncentruar:	18 bis 20 % Soje, 2,5 % ushqim mineral< Mbetje drithërash dhe tul të thatë			

Tabela 1: Pak ABC për ushqim sipas J. Kessler, Porieux, Zvicër

Ushqimi	Shënime	Ushqim/ditë
Mbetje nga ind. e burës	Konsumi deri në rreth 0,9 kg lëndë e thatë/ditë; të freskëta ose mund të përdoret si silazh, cilësia monitorohet	= 2,5 - 3,5 kg
panxhari foragjer	Konsumi deri në rreth 0,7 kg lëndë e thatë /ditë; Të përdoret vetëm panxhari i shëndetshëm dhe i ruajtur mirë; Modeli i copëtuar ose në raste të veçanta gjithashtu plotësisht i mundur.	= 3 - 5 kg
Drithëra	Elloi, misri, tërshëra, gruri, i grimcuar ose përfaqësues të thyer (përndryshe humbje e mundshme e ushqimit, vështirësi në frymëmarrje).	
bari dhe konserva të tij	Baza e të ushqyerit të dhive; Konsumi në varësi të racionit deri në rreth 1,9 kg lëndë e thatë /ditë; në silazhin e barit përdorni vetëm silazh të cilësisë së mirë (rreziku i listeriozës) dhe shtoni pak sanë në racion.	bar: 5 - 7 kg : 3 - 4 kg sanë: 1 - 3 kg
patate	Konsumi deri në rreth 0,6 kg lëndë e thatë/ (ndonjëherë refuzimi për të marrë) mos përdorni patate të prishura ose të gjelbra (Diarre, ekzeme) bëhen thërrime halet më mirë se zhardhokët e plotë.	= 2 - 2,5 kg
silazhi i misrit	Përdorni vetëm në gjysmën e parë të laktacionit, përndryshe ekziston rreziku i mbipeshës dhe refuzimit për tu ushqyer; Rekomandohet plotësimi me përfaqësues 1/2 kg sanë.	= 3 - 4 kg
gjethe dhe brushe	I pasur me lëndë ushqyese, minerale dhe përbërës aktivë; përmbajtje e lartë e acidit tanik, me marrje të madhe, mundësisht ndikim negativ në tretshmërinë e racionit	
Hirë	marrja deri në rreth 4,5 l/ditë; ushqeheni vetëm me hirë të freskët, bakteriologjikisht të sigurt, mos e përdorni të dhinë e reja.	= 4 83- 4,5 l

C) Faza e prodhimit: (= fillimi i muajit të tretë të laktacionit deri në muajin e tretë të shtatzanisë) Gjatë kësaj kohe, konsumi i ushqimit arrin kulmin ndërsa prodhimi i qumështit fillon të bjerë. Me një rendiment qumështi prej përafërsisht 2 kg/kafshë në ditë, furnizimi me lëndë ushqyese dhe minerale mbulohet tashmë nga ushqimi bazë me cilësi të lartë. Rezervat e varfëruara të peshës gjithashtu mund të grumbullohen përsëri në këtë fazë. Megjithatë, dhia nuk duhet të jetë e majme gjatë pjelljes, për të parandaluar çrregullimet metabolike, lindjet e vështira dhe prodhimin e pamjaftueshëm të qumështit në fillim të laktacionit.

Pak "ABC" për ushqimin e dhive qumështore

Ushqimet e përdorura për bagëtinë qumështore janë të përshtatshme edhe për dhinë (Tab. 1. Bari, sana dhe silazhi i barit me cilësi perfekte (i prerë në kohë, i paraprirë dhe i fermentuar në mënyrë optimale, pa dëmtues fermentimi) përbëjnë bazën më të rëndësishme për ushqimin ekonomik të dhive.

Për më shumë informacion:

Austria Praemix shpk

Tel: +355 (0)68 402 6311

e-mail: agri@ap.com.al

website: www.ap.com.al

TË USHQYERIT ME FAZA TEK QENGJAT E MAJMËRISË - NDIKIMI I BURIMIT TË PROTEINAVE

Përpunuar nga Jon Zeneli

Në mbarështimin e deleve, e rëndësishme është prodhimi i mishit nga majmëria e qengjit. Ushqimi optimal bazohet në një furnizim me lëndë ushqyese, të përshtatur me produktivitetin e tyre. Cilësia e burimit të proteinave ka një ndikim vendimtar në rezultatin e majmërisë.

Instituti Shtetëror i Trajnimit dhe Kërkimit për Blegtorinë dhe Menaxhimin e Kullotave në Aulendorf dhe Instituti për Ushqimin e Kafshëve në Universitetin e Hohenheim paraqitën rezultatet më të fundit, nga testet për të përmirësuar performancën e majmërisë dhe therjes së qengjit.

Të ushqyerit me faza te qengjat e majmërisë

Rezultatet e Aulendorf tregojnë se të ushqyerit me faza në majmërinë intensive të qengjit, nuk optimizon performancën e therjes. Këtu, 5 grupe prej 10-11 qengjash u majmuan nga rreth 17 kg peshë të gjallë në fillim deri në rreth 46 kg peshë të gjallë në fund të eksperimentit në regjime të ndryshme të të ushqyerit me faza.

Proteinat dhe shpejtësia e degradimit

Racioni eksperimental i Hohenheim përbëhej nga 75% ushqim i koncentruar dhe 25% sanë. Ushqimi i koncentruar u sigurua ad libitum. Elbi i dimrit formoi bazën e ushqimit të koncentruar, të cilit në eksperiment iu shtuan burime të ndryshme proteinash deri në një nivel të krahasueshëm të proteinave krudo prej përafërsisht 17% në lëndën e thatë.

Burimet alternative të proteinave (Tab. 1) ishin gluteni i misrit (1), proteina e patates (2), fasulet (3) dhe urea (4), të cilat kanë një shkallë degradimi në rritje (protein degradation rate). Pra p.sh. në rastin e uresë me një shkallë degradimi prej 100%, i gjithë azoti është i disponueshëm në rumen. U zbulua se karkasat u bënë gjithnjë e më yndyrore, ndërsa shkalla e degradimit të burimeve të proteinave të përdorura u rrit. Prandaj, cilësia e burimeve të proteinave jep një kontribut vendimtar në rezultatin e majmërisë.

Në përzierjet e ushqimit të koncentruar të Schaumann-it përdoren burime të proteinave me cilësi të lartë, si mielli i sojës dhe rapsi me shkallë të ulët degradimi (65%). Një shtesë prej 4% Millaphos Z (për delet) ose Millaphos L (për qengjat) në përzierjen e ushqimit të koncentruar plotëson kërkesat e larta të rritjes në majmëri dhe nevojën për të optimizuar pjellorinë e deleve.

Tab. 1: Efekti i degradueshmërisë së burimeve të proteinave në performancën e majmërisë dhe therjes të qengjat

	1	2	3	4
Ushqim koncentrat				
Degradueshmëria e burimeve të proteinave	e ulët	e ulët	e lartë	e lartë
Pëmbajtja XP : % në Lëndë të thatë (TM)	17,1	16,6	17,1	16,7
Pëmbajtja ME (Energji e metabolizuar) : MJ/kg Lëndë të thatë (TM)	13,0	13,0	13,5	13,1
Majmëria				
periudha e majmërisë: d	53,9	60,9	72,8	83,3
Shtimi ditor i peshës: g	347	310	261	209
Manja ditore e lëndës së thatë: g/Qengj	1,29	1,28	1,24	1,10
Therja				
Therja: %	49,9	49,4	49,4	48,3
Mishi: EUROP (12345)	2,9	3,0	3,0	3,1
Klasa e yndyrës: 1-5	2,4	2,2	2,7	2,8
Yndyra në veshka: g	215	231	268	262
Shtresa e yndyrës në kurriz : mm	4,4	4,2	4,1	3,7

Për më shumë informacion:

**Qendra e Formimit
Profesional të Blegtorëve**

Austria Praemix shpk

Tel: +355 (0)68 402 6311

e-mail: agri@ap.com.al

website: www.ap.com.al

DRITA ËSHTË JETË

Përpunuar nga Jon Zeneli

Në ferma edhe në kushtet kur nuk ka dritë të mjaftueshme, duhet të garantohen prodhimi i qetë dhe proceset e sigurta të punës. Ndryshimi i duhur me dritë natyrale dhe dritë artificiale në stallë dhe zonën e punës janë të rëndësishme. Duhet të respektohen disa rregulla të përgjithshme: drita natyrale, për shembull, nuk kushton asgjë dhe për këtë arsye duhet të përdoret sa më shumë që të jetë e mundur. Përveç kësaj, sytë e njeriut dhe të kafshëve janë përshtatur me këtë spektër drite. Që nga shpikja e burimeve të reja të dritës, ritmi i njerëzve ka ndryshuar rrënjësisht dhe së fundmi ka ndryshuar edhe ritmi i kafshëve të fermës. Të mbështetur në shkencë, fermerët kanë zbuluar se përdorimi i dritës artificiale mund të ketë një ndikim të rëndësishëm në performancën dhe mirëqenien e kafshëve. Drita po përdoret gjithnjë e më shumë për të rritur prodhimtarinë, për të përmirësuar sjelljen gjatë periudhës së afshit, për të përmirësuar mbarëshkrimin dhe për të parandaluar aksidentet dhe lëndimet. Në sektorin e deleve dhe dhive, një program drite përdoret me shumë sukses në praktikë, veçanërisht në Holandë. Përdoruesit janë të bindur për avantazhet dhe mund t'i referohen sukseseve të dukshme. Përdorimi i synuar i dritës rrit produktivitetin dhe jetëgjatësinë, kontrollon periudhën e pjelljes dhe ka një efekt pozitiv në rentabilitet.

Drita natyrale nuk kushton asgjë dhe sjell shumë!

Qëllimi është një stallë e ndriçuar

Drita ka një efekt pozitiv në shëndetin, mirëqenien dhe produktivitetin e kafshëve të fermës, gjithashtu ajo rrit sigurinë teknike në stallë. Me ndërtimin dhe menaxhimin e duhur të stallës, tufa do të ketë një jetë të shëndetshme. Drita e mjaftueshme në stallë është një kërkesë themelore për një rrjedhë pune të qetë, të sigurt si dhe për kontrollin dhe kujdesin e kafshëve.

Përveç kësaj, drita është një matës kohe që kafshët të kontrollojnë sjelljet e tyre. Fazat e aktivitetit dhe të pushimit kontrollohen nga ritmi ditë-natë, ndërsa procesi gjatë periudhës së afshit kontrollohet nga ndryshimi i gjatësisë së ditës sipas sezonit.

Për më tepër rrezet e diellit dhe rrezatimi UV kanë një efekt në lëkurën e kafshëve dhe nxisin sintezën e vitaminës D3.

Vitamina D3 ndikon në metabolizmin e kalciumit dhe fosforit dhe si pasojë ka një ndikim pozitiv në zhvillimin e kockave të kafshëve të reja. Drita gjithashtu stimulon metabolizmin, qarkullimin dhe përmirëson fertilitetin. Drita UV pengon rritjen e baktereve dhe vepron kundër parazitëve në faza të ndryshme të zhvillimit. Përbërja natyrore e spektrit të dritës së diellit ndryshon ndjeshëm nga ajo e burimeve artificiale të dritës. Ndryshimi artificial i stallës nuk mund ta zëvendësojë diellin.

Disa rekomandime për dritën në stallë:

- Drita ka një ndikim pozitiv në shëndetin, mirëqenien dhe produktivitetin e kafshëve
- Përdorni dritën natyrale - hapni stallën! (dritare dhe sipërfaqe të tjera të hapura ose transparente, stalla të hapura përpara)
- Mure, tavane dhe dyshe me të lehta dhe pastërti në stallë
- Kontrolloni ndriçimin në stallë me një matës drite në luks
- Norma minimale ligjore e dritës (për gjedhin, derrat, delet, dhietë, kuajt) - të paktën 40 luks në zonën ku rrinë kafshët, për të paktën 8 orë në ditë
- Sigurohuni që stalla të ketë dritë të mjaftueshme
- Të paktën 3% sipërfaqe me dritare (nëse nuk ka akses të përhershëm në pjesën e jashtme)
- Ndryshim artificial për të plotësuar dritën natyrale
- Ndryshim të përshtatshëm për të punuar në mënyrë të sigurt dhe për kontrollin e kafshëve
- Përveç një stalle të ndriçuar, akses i rregullt në pjesën e jashtme (kullotë)

Këshillë: Stallat me ballinën e hapur mund të konsiderohen si optimale për sa i përket furnizimit të tyre me dritë natyrale.

Drita dhe ndriçimi - për vendin e punës dhe në stallë

Spektri i ndritshëm F [lumen (1m)] = është fuqia rrezatuese e emetuar nga një burim drite dhe e perceptuar nga syri në rrezen e dukshme të të gjithë spektrit.

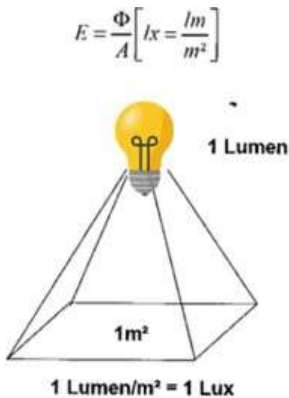
Shembuj:

diodë që lëshon dritë		0,01 lm
llambë ndriçimi	60 W	600 lm - 730 lm
llambë ndriçimi	100 W	1350 lm - 1500 lm
Tub fluoreshente 40 W		2300 lm
Lumilux ecopius drita e ditës, (1.20 m e gjatë)	36 W	ca. 3.250 lm
Tuba fluoreshente kompakte (Osram Dulux)	36 W	ca. 2.900 lm
Llambë halogjene 12 V	50 W	ca. 900 bis 1.200 lm
llambë e avullit të mërkurit	100 W	4.500 lm
llambë halogjene metalike	70 W	ca. 6.600 lm
llambë halogjene metalike	400 W	ca. 36.000 lm
Llamba e avullit të natriumit (presion të ulët) (dritë portokalli)	55 W	ca. 8.000 lm
Llamba e avullit të natriumit (presion i lartë)	400 W	ca. 50.000 lm

Ndriçimi E [lux (lx)] është raporti i fluksit ndriçues F me zonën e ndriçuar A (si marrës).

Ndriçimi i një marrësi zvogëlohet me katrorin e distancës nga burimi i dritës.

Qielli i natës me re pa drita të jashtme	0,0001 lx
Qielli i natës me yje	0,001 lx
Drita e hënës	0,25 lx
Ndriçimi i rrugës	10 lx
Ndriçimi i zyrës	500 lx
Studio TV me ndriçim	1.000 lx
Në hije në verë	10.000 lx
Ditë vere me re	lx
Ditë me diell	100.000 lx

Kërkesat e ndriçimit (Lux) në blegtori

Ngarkimi dhe funksionimi i transportuesve dhe makinerive	200
Stalla për dele/dhi	200
Stalla për kafshët e sëmura, maternitet	200
Përpunimi i ushqimit, dhomat e qumështit, pastrimi i pajisjeve	200
Prerja dhe renditja e frutave dhe perimeve	300
Vendet e punës dhe zonat kritike në thertore, baxho, mullinj, në dysheme filtri në rafineritë e sheqerit	500
Stacioni i mjeljes (tuba fluoreshente) – ndricim i njëtrajtshëm	800

KONKLUZION:

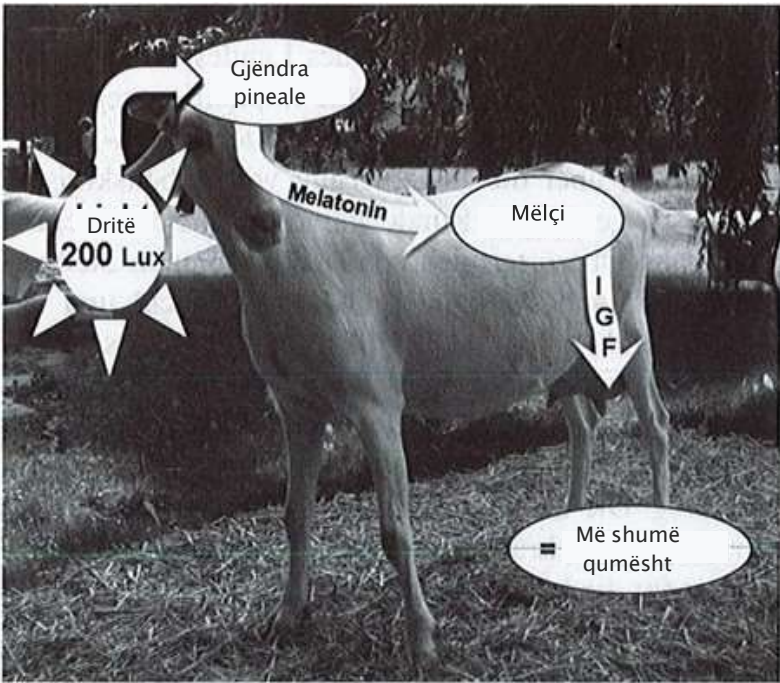
- Drita optimizon cilësinë e punës
- Drita zvogëlon rrezikun e aksidenteve
- Kontrollat moderne kursejnë energji
- Shmangni shkëlqimin
- Përshtatni pajisjet e ndriçimit me kushtet (karakteristikat e lagështisë/rrezatimit)
- Zgjidhni një ngjyrë të përshtatshme

Drita në stallë

- Shpërndarja e barabartë e dritës në stallë
- Drita rezistente ndaj lagështirës
- Pastroni dy herë në vit!
- Ngjyra e dritës nuk është e rëndësishme
- Kontroll vjetor i nivelit të dritës

Përfitoni nga më shumë dritë - Prodhimi i qumështit kontrollohet me çelësin tuaj të dritës

Periodhat kur dita është më e gjatë kanë një ndikim pozitiv në rendimentin e qumështit, pjellorinë dhe shëndetin e tufës. Ndriçimi optimal në stallën garanton oreks më të lartë për kafshët, aktivitet më të lartë dhe në këtë mënyrë rritet prodhimi i qumështit për delet dhe dhitë. Nëpërmjet fazave konstante të ndriçimit në stallë edhe në muajt e vjeshtës dhe të dimrit, ju mund ta mbani rendimentin e qumështit të deleve dhe dhive të lartë. Nëse mund të prodhoni më shumë qumësht në muajt kur zakonisht ka mungesë sezonale, mund të përfitoni nga çmimet e rritura të qumështit.

Më shumë IGF-1 rrit prodhimin e qumështit

Si funksionon kjo?

- Gjëndra pineale ndikohet pozitivisht nga intensiteti dhe kohëzgjatja e fazave të dritës që perceptohen përmes syve çdo ditë.
- Rritja e ekspozimit ndaj dritës redukton sasinë e melatoninës në trup. Reduktimi i melatoninës rrit aktivitetin e dhive dhe deleve dhe stimulon mëlçinë për të rritur prodhimin e IGF-1 (faktori i rritjes së insulinës 1).

Përfitime të tjera të rritjes së intensitetit të dritës:

- Më shumë dritë nxit rritjen më të shpejtë të kafshëve
- Cikli i fertilitetit stimulohet nga drita natyrale
- Periudha e afshit mund të identifikohet më shpejt te delet dhe dhitë më aktive
- Ndriçimi i mirë përmirëson mjedisin e punës, produktivitetin dhe motivimin e punonjësve

Vendosja e periudhave të gjata të dritës për rezultate më të mira, nënkupton sigurimin e deleve dhe dhive qumështore me 16 orë dritë në ditë, me një intensitet prej të paktën 200 luks, e ndjekur më pas nga 8 orë errësirë.

Për më shumë informacion:

**Qendra e Formimit
Profesional të Blegtorëve**

Austria Praemix shpk

Tel: +355 (0)68 402 6311

e-mail: agri@ap.com.al

website: www.ap.com.al